

7. Polemika UA [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://polemika.com.ua>. – Заголовок з екрану.

УДК 341.176:[339.92:(061ЄС:(477))]

ЗОНА ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ: ПЕРСПЕКТИВИ ВІТЧИЗНЯНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Кирилов Ю.Є. – к.е.н., доцент, докторант, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Економічна глобалізація взагалі та розвиток відносин України з країнами Європейського Союзу зокрема викликають суперечливе сприйняття їх перспектив і наслідків для національного господарства. Це вимагає чіткого усвідомлення та глибокого осмислення суті й особливостей соціально-економічних процесів, які відбуваються. Проблема функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах глобалізації та використання переваг європейської інтеграції набуває особливої актуальності.

У контексті поглиблення відносин з Європейським Союзом посилюється актуальність висвітлення найбільш важливих аспектів (суті та проявів, чинників і наслідків) інтеграції та глобалізації економіки України. Це вимагає ідентифікації детермінант адекватної бізнес-поведінки економічних суб'єктів і розробки адекватних моделей успішної підприємницької діяльності вітчизняних підприємств у високоінтернаціоналізованому просторі світового ринку [1, с. 60].

Стан вивчення проблеми. Питання перспектив функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання, зокрема сільськогосподарських товаровиробників, з огляду на створення зони вільної торгівлі з Європейським Союзом привертають увагу багатьох дослідників, серед яких О. Бородіна, Т. Зінчук, К. Кваща, Т. Лозинська, Т. Осташко, В. Пятницький, О. Шубравська та ін.

Завдання і методика досліджень. Міжнародні торговельні угоди є передумовою створення ефективного внутрішнього бізнес-середовища, важливою складовою економічного зростання та розвитку, хоча самі по собі вони не забезпечують ніякої реальної вигоди. Вигода від торгівлі реалізується, насамперед, підприємствами, які користуються наявними можливостями. Але без розуміння сутності та володіння всебічною інформацією про зміст та особливості застосування положень міжнародних угод вітчизняні товаровиробники не в змозі будуть розробити і реалізувати адекватні стратегії та скористатися відповідними можливостями.

Метою статті є розкриття сутності та особливостей застосування положень поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між Європейським Союзом та Україною, аналіз можливостей та ризиків для вітчизняних товаровиробників.

Результати досліджень. Найбільше та найпотужніше інтеграційне об'єднання у світі – це Європейський Союз (ЄС), метою створення якого є сприяння економічному добробуту, підвищенню життєвого рівня народів Європи [2].

Протягом багатьох років правовою основою відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво від 14 червня 1994 р., яка набула чин-

ності 1 березня 1998 р. Ця угода започаткувала співробітництво з широкого кола політичних, торгівельно-економічних та гуманітарних питань. 11 червня 1998 р. Президент України затвердив Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу, а 14 вересня 2000 р. – Програму інтеграції України до ЄС. У травні 2002 р. в своєму Посланні до Верховної Ради України «Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки» глава Української держави визначив стрижнем стратегії економічного та соціального розвитку України на наступне десятиріччя практичну реалізацію завдань, пов'язаних зі створенням внутрішніх передумов для набуття Україною повноправного членства в ЄС.

14 червня 2004 р. Рада ЄС ухвалила Стратегічний документ щодо Європейської політики сусідства, який передбачає: переведення відносин із площини співробітництва у площину інтеграції, зокрема шляхом залучення країн-партнерів до внутрішнього ринку ЄС, підвищення рівня та інтенсивності політичного діалогу, стимулювання інвестицій, економічного зростання та скорочення рівня безробіття як результат послідовного усунення торгових бар'єрів, уніфікації законодавства в торговельній сфері та взаємного відкриття економік, значне збільшення фондів для фінансування реалізації заходів, включаючи запровадження нових фінансових інструментів, надання технічної допомоги та ін.

Перемовини щодо зони вільної торгівлі між ЄС та Україною почалися у 2008 р. і закінчилися у 2012 р. парафуванням угоди обома сторонами. Поглиблена та всеосяжна зона вільної торгівлі (ЗВТ+) є частиною більш широкої Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною, політичну частину якої було підписано у квітні 2014 р., а решту угоди, включаючи ЗВТ+, як очікують, буде підписано у середині року [4, с. 5].

Поглиблена та всеосяжна угода про вільну торгівлю (ЗВТ+) між Україною та ЄС – це широкомасштабна за змістом торговельна угода, яка спрямована на зменшення та скасування тарифів, які застосовуються сторонами щодо товарів, лібералізацію доступу до ринку послуг, а також на приведення українських правил та регламентів, що стосуються бізнесу, у відповідність правилам та регламентам ЄС з метою забезпечення вільного руху товарів і послуг між двома сторонами та взаємного недискримінаційного ставлення до компаній, товарів і послуг на території України та ЄС [3, с. 3]. Згідно із угодою, Україна протягом 10-річного періоду імплементації зобов'язується прийняти велику частину законодавчого доробку Європейського Союзу у сфері бізнесу.

ЗВТ+ складається з 15 глав, 14 додатків та 3 протоколів і охоплює широке коло комплексних питань, основними з яких є:

- доступ до ринку (тарифи): ЄС та Україна скасують ввізні мита на більшість товарів, що імпортуються;
- правила визначення походження товарів: українські товари, що ввозяться до ЄС на умовах безмитної торгівлі, зможуть містити в собі вхідні складові з України, ЄС та окремих середземноморських країн, що підвищить їх конкурентоспроможність;
- технічні регламенти: Україна забезпечить відповідність своїх регламентів та процедур регламентам та процедурам ЄС, сертифіковані товари вважатимуться такими, що відповідають вимогам ЄС і не потребуватимуть додаткових перевірок;

- санітарні та фітосанітарні заходи: Україна забезпечить відповідність європейським вимогам власних заходів в сфері сільського господарства та заходів щодо безпеки харчових продуктів, сертифікована продукція вважатиметься такою, що відповідає вимогам ЄС та не потребує додаткових перевірок;

- торгівля послугами: українські підприємства отримають можливість надавати окремі послуги в країнах ЄС на кращих умовах, ніж будь-які інші країни, а в деяких випадках отримають право на застосування національного режиму. Угода надає українським постачальникам послуг право на заснування представництв та автоматично поширюється на нові послуги в майбутньому;

- державні закупівлі: Україна буде запроваджувати правила ЄС щодо державних закупівель, що дозволить українським підприємствам змагатися за отримання державних замовлень в країнах ЄС на таких самих умовах, що і європейські компанії;

- спрощення митних процедур: митні органи України та ЄС співпрацюватимуть з метою спрощення митного оформлення та митних процедур на кордоні за умови впровадження адекватних заходів для недопущення шахрайства.

Серед потенційних вигод ЗВТ+ для нашої країни є наступні.

По-перше, ЗВТ+ пропонує Україні доступ до найбільшого у світі спільного ринку із 500 мільйонами споживачів. Після імплементації ЗВТ+, українські компанії отримають безмитний доступ для більшої частини своєї торгівлі, до їх продуктів застосовуватиметься той самий режим, що й до продуктів, вироблених безпосередньо в ЄС.

По-друге, завдяки прийняттю директив ЄС, правила ведення бізнесу в Україні стануть більш чіткими і прозорими. Це створить вищий ступінь упевненості в бізнес-кліматі, де правила будуть застосовуватися послідовно, знижуючи таким чином бізнес ризики і полегшуючи компаніям ведення діяльності.

По-третє, прийняття європейських бізнес правил, зокрема, технічних регламентів, вимагатиме від компаній змін і модернізації виробництва. Це, у свою чергу, покращить ефективність виробництва і збільшить конкурентоздатність українських компаній на внутрішньому ринку, ринку ЄС і світовому ринку.

По-четверте, більш близькі зв'язки із ринком ЄС і наближення бізнес регламентів до регламентів ЄС означатиме, що споживачі в Україні отримають ширший вибір товарів, які будуть дешевшими і безпечнішими. Це стосуватиметься не тільки імпорту із ЄС, але також і товарів, вироблених в Україні із застосуванням цих регламентів. Внаслідок імплементації угоди, ЗВТ+ Україна - ЄС призведе до зростання економіки на 5% (оціночне додаткове зростання ВВП 0,5% у рік), і збільшення життєвого рівня на 12%. Щодо економічних показників, експорт до ЄС підвищиться приблизно на 6,3%, імпорт товарів із ЄС збільшиться на 5,8%, і середня заробітна плата в Україні підвищиться на 5,5% [4, с. 6].

Розглянемо детальніше особливості застосування основних положень ЗВТ+ та перспективи вітчизняних товаровиробників. Відповідно до положень ЗВТ+ ЄС має відкрити доступ до свого ринку швидше, ніж Україна. Тому протягом перших років після підписання ЗВТ+ Україна матиме кращі умови доступу до ринку ЄС, ніж ЄС матиме для доступу до ринку України.

Ще до підписання торговельної частини Угоди про асоціацію Європейський Союз ввів з 23-го квітня по 1 листопада 2014 р. автономне застосування своєї частини знижень і скасування тарифів, згідно викладеного в тексті ЗВТ+ графіку. Це означає, що український бізнес негайно отримає переваги від покращеного доступу до ринку ЄС. Українські мита на імпорт товарів з ЄС залишаться незмінними, поки не буде підписана ЗВТ+. Щоб отримати переваги від цих положень, українські компанії повинні отримати сертифікат походження товарів і послуг форми EUR-1. Протягом дії автономних преференцій сертифікати будуть видаватися торгово-промисловою палатою України (ТППУ) та її регіональними відділеннями.

ЗВТ+ впроваджуватиметься поступово і українські правила ведення бізнесу будуть змінюватися поступово упродовж певного періоду часу. Для запровадження деяких заходів Україна матиме у своєму розпорядженні 15 років. Тому українські підприємства матимуть достатньо часу, щоб пристосуватися та скорегувати свою роботу перш ніж почати дотримуватися нових правил.

У таблиці 1 наведена детальна інформація про тарифну економію внаслідок запровадження ЗВТ+ для основних експортних товарів з України.

Таблиця 1 – Тарифні квоти в рамках ЗВТ+ для основних експортних товарів України

Товари	Поточне мито до ЄС, що його сплачує Україна	Мито/квота в рамках ЗВТ+
Овочі, плоди (HS 0713, 0802, 0811)	До 20,8% + 8,4€/100кг/нетто	0%
Пшениця (HS 1001)	До 186€/т	0% за перші 950 тис. т із зростанням до 1 млн. т протягом 5 років Експорт у 2012 р. - 1,522 млн. т
Кукурудза (HS 1005)	До 94€/т	0% за перші 400 тис. т із зростанням до 650 тис. т протягом 5 років Експорт у 2012 р. - 1,182 млн. т
Сосні боби, насіння та олійне насіння (HS 1201,1204,1205, 1206,1207,1507, 1512, 2306)	До 9,6%	0%
Вироби з шоколаду (HS 1806)	До 43%	0% за перші 2 тис. т із зростанням до 3 тис. т протягом 5 років Експорт у 2012 р. - 45 тис. т
Фруктовий сік (HS 2009)	До 33.6% + 20.6€/100кг/нетто	0% за перші 10 тис. т із зростанням до 20 тис. т протягом 5 років Експорт у 2012 р. – 42,56 тис. т
Спирт (HS 2208)	До €1%/об/гл+ 6,4€/гл	0% за перші 27 тис. т із зростанням до 100 тис. т протягом 5 років Експорт у 2012 р. - 11 тис. т

Обсяги тарифних квот і мита, що надаються Україні в рамках Угоди про ЗВТ з ЄС, з одного боку, орієнтують сільськогосподарських виробників на пільговий доступ до європейського продовольчого ринку. З іншого боку, зобов'язують українських суб'єктів підприємництва в аграрному секторі, що отримують можливість експортувати свою продукцію, досягти рівня її

якості та безпечності відповідно до європейських регламентів. Отже, чим більше виробників отримає можливість реалізувати вироблену продукцію в межах тарифних квот, тим більша частка вітчизняної продукції буде відповідати європейським і світовим вимогам [5, с. 105].

ЗВТ+ передбачає скасування імпорتنих мит на більш ніж 97% товарів, що нині експортуються із України до ЄС, включаючи сільськогосподарські. Тільки 3% експорту (певні сільськогосподарські продукти) не буде охоплено повним скасуванням імпорتنих мит. Та навіть для цих продуктів, частина експорту буде ввозитися без мита в межах установлених тарифних квот. Ці тарифні квоти встановлюють кількісне обмеження на безмитний доступ, але на відміну від інших квот, після досягнення цього ліміту, торгівля може продовжуватися, але із застосуванням нормального тарифу.

В результаті середній тариф, за яким обкладається український експорт у ЄС, після підписання впаде із 7,6% до 0,5%, далі знижуватиметься до 0,05 % протягом 10 років. Схожим чином, середні тарифи на імпорт в Україну з ЄС негайно знизяться із 4,95% до 2,42% і до 0,32% протягом 10 років. В результаті імплементації ЗВТ+ більш ніж 99% вартості існуючого українського експорту в ЄС буде ввозитися без мита [4, с. 7].

В таблиці 2 відображено тарифні квоти та мита, що діятиме між Україною та ЄС в межах ЗВТ+.

Внаслідок зниження тарифних ставок на ввезення товарів до України з країн ЄС збільшаться обсяги імпорту, що забезпечить більш широкий вибір для споживачів та зниження цін. Виробники в Україні отримають доступ до широкого спектру більш дешевих промислових товарів, комплектуючих та обладнання. Крім того, кращі стандарти охорони здоров'я та безпечності продукції також будуть вигідними для українських споживачів, оскільки для них буде гарантована якість товарів, що продаються, а також більша безпечність для всіх.

Одним із важливих аспектів ЗВТ+ є прийняття Україною санітарних та фітосанітарних заходів ЄС або СПС заходів (норми, регламенти і процедури, які забезпечують постачання безпечних продуктів харчування споживачам). Це охоплює безпеку харчових продуктів, здоров'я тварин і рослин. ЄС поширює свої СПС заходи на корми для тварин і захист тварин.

Заходи СПС можуть бути застосовані, щоб захистити: здоров'я людей або тварин від ризиків, пов'язаних із їжею, наприклад, таких, як харчові добавки, забруднювачі, токсини або хвороботворні організми в їжі, напоях або кормах; здоров'я людини від хвороб тваринного або рослинного походження; тварин або рослин від шкідників або хвороб чи хвороботворних організмів та здоров'я лісів та дикої флори.

Україна наблизить своє законодавство до законодавства ЄС із санітарного та фітосанітарного захисту та захисту тварин і протягом перших трьох місяців після вступу у силу угоди розробить всеосяжну стратегію і графік прийняття СПС заходів ЄС для імплементації, із поділом на пріоритетні сфери. Підприємствам, що виробляють сільськогосподарську, харчову продукцію слід заздалегідь вивчити відповідні вимоги, щоб мати змогу спланувати і адаптувати виробництво.

Таблиця 2 – Тарифні квоти та мита ЗВТ+ ЄС-Україна

Продукти	Квота згідно із ЗВТ+/ кількість років	Мито після пере- вищення квоти
М'ясо ВРХ (HS 0201,0202)	0% за перші 12 тис. т нетто	До 12,8% + 304,1€/100кг/нетто
Свинина (HS0203)	0% за перші 20 тис. т нетто + 20 тис. (за різними обраними субкодами HS)	До86,9€/100кг/ нетто
Баранина або козлятина (HS 0204)	0% за перші 1,5 тис. т нетто із поступовим збільшенням протягом 5 років до 2,25 тис. т нетто	До 12,8% + 311,8€/100кг/нетто
М'ясо та харчові субпродукти свійської птиці (HS 0207)	0% за перші 16 тис. т нетто із поступовим збільшенням протягом 5 років до 20 тис. т нетто + 20 тис. нетто (за різними обраними субкодами HS)	До276,5€/100кг/ нетто
Молоко та вершки, маслянка, кисляк та вершки, йогурт (HS 0401,0402, 0403)	0% за перші 8 тис. т нетто із поступовим збільшенням протягом 5 років до 10 тис. т нетто	До 183,7€/100кг/нетто
Масло та спреди (HS 0405)	0% за перші 1,5 тис. т нетто із поступовим збільшенням протягом 5 років до 3 тис. т нетто	До231,3€/100кг/ нетто
Яйця птиці та альбуміни (HS 0407, 0408, 3502)	0% за перші 1,5 тис. т нетто із поступовим збільшенням протягом 5 років до 3 тис. т нетто + 20 тис. нетто (за різними обраними субкодами HS)	До142,3€/100кг/ нетто
Мед (HS 0409)	0% за перші 5 тис. т нетто із поступовим збільшенням протягом 5 років до 6 тис. т нетто	17,3%
Пшениця та меслин, борошно пшеничне або меслинове, зернові борошна, зернові крупи, борошно крупчастого млива та гранули (HS 1001,1101,1102, 1103)	0% за перші 950 тис. т нетто із поступовим збільшенням протягом 5 років до 1 млн. т	До 186€/т
Ячмінь, ячмінне борошно, зернові крупи, борошно крупчастого млива та гранули (HS 1003,1102,1103)	0% за перші 250 тис. т із поступовим збільшенням протягом 5 років до 350 тис. т	До 171€/т
Овес (HS 1004)	0% за перші 4 тис. т	89€/т
Зернові крупи, борошно крупчастого млива та гранули; зернові, перероблені іншим чином (HS 1103,1104)	0% за перші 6,3 тис. т нетто із поступовим збільшенням протягом 5 років до 7,8 тис. т	До 236€/т
Шоколад та інші напівфабрикати, які вміщують какао (HS 1806,2106,2202)	0% за перші 300 т нетто із поступовим збільшенням протягом 5 років до 500 т нетто	До 15,4 + ЕА21,1€/100кг/ нетто

Стосовно співпраці України та ЄС в аграрній галузі варто зазначити таке. Україна протягом досить тривалого часу експортує до ЄС більше агропродовольчих товарів, ніж імпортує звідти, а частка країн Євросоюзу у вітчизняному агропродовольчому експорті є не лише доволі високою (понад 25% у 2012 р.),

але й має тенденцію до зростання. Зважаючи на останні домовленості в рамках створення ЗВТ з ЄС існує велика ймовірність того, що такий експорт і надалі динамічно зростатиме.

Але крім розглянутих можливостей інтеграція у напрямі Заходу (ЄС) може становити такі ризики для вітчизняної агропродовольчої системи: а) збільшення на внутрішньому продовольчому ринку України конкуруючого імпорту; б) зростання частки в такому імпорті низькоякісної продукції, яка не знаходить збуту на ринку ЄС, однак має доступ на український ринок внаслідок неузгодженості відповідних стандартів якості; в) посилення залежності вітчизняних агровиробників від імпорту матеріально-технічних ресурсів за відсутності внутрішніх альтернативних джерел їх поповнення; в) відміна експортного мита на насіння олійних культур, передусім, соняшнику [6, с. 90].

Негативними наслідками також можуть стати погіршення фінансового стану аграріїв через стагнацію/згортання недостатньо конкурентоспроможних агропродовольчих виробництв, а також збільшення витрат на придбання імпортних виробничих ресурсів, нарощування присутності на внутрішньому ринку країни продукції з недостатньо перевіреними якісними характеристиками, скорочення вітчизняного олійно-жирового виробництва з усіма супутніми наслідками [6, с. 91].

Висновки. Європейський Союз – це найбільший єдиний ринок в світі, який складається з 28 країн та охоплює населення, чисельність якого в 11 разів перевищує чисельність населення України. Це понад 500 мільйонів споживачів, середній дохід яких складає 39 тис. доларів США. Для того, щоб Україна могла легко та ефективно продавати свої товари на цьому ринку, відповідні регламенти, стандарти, вимоги щодо безпечності продукції мають бути гармонізовані відповідно до вимог ЄС. Саме після гармонізації та впровадження ЗВТ+, більш тісна економічна інтеграція забезпечить українським товарам кращі умови доступу до ринку ЄС.

Завдяки ЗВТ+ буде гармонізовано законодавство України в широкому діапазоні регулювання бізнес діяльності, в тому числі: технічні регламенти, санітарні і фітосанітарні заходи, послуги, державні закупівлі, правила конкуренції, права інтелектуальної власності, оподаткування, енергетику, навколишнє середовище і захист споживачів.

Приведення українського законодавства в багатьох сферах комерційної діяльності у відповідність вимогам ЄС за програмою, визначеною у ЗВТ+, встановить графік поліпшення внутрішнього інвестиційного клімату та перехід до більш прозорих правил ведення бізнесу. Внаслідок цього внутрішнє економічне середовище стане більш привабливим для іноземних та вітчизняних інвесторів. Це дозволить зменшити витрати та рівень ризику в бізнесі, а також підвищити передбачуваність інвестування в Україні.

Застосувавши законодавчий доробок ЄС у сфері регулювання бізнесу, Україна не тільки отримає легший та більший доступ до ринку ЄС, але також і поліпшить діловий клімат (верховенство торговельного права, прозорість і передбачуваність) в межах самої України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Старостіна А. Суперечливі шляхи економічної глобалізації / А. Старостіна,

- О. Каніщенко // Економіка України. – 2008. - № 5. – С. 58-65.
2. Дмитренко Г. Особливості гармонізації податкового законодавства в контексті вимог Європейського Союзу // Вісник НАДУ. – 2003. - № 4. - С.238.
 3. Хельер. М. Торгівля з ЄС в рамках поглибленої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю / М. Хельер, В. Пятницький // СТА ECONOMIC & EXPORT ANALYSTS LTD, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Торгово-промислова палата України. – Київ. – 2013. – 18 с.
 4. Хельер. М. Довідник для бізнесу із поясненням поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ЗВТ+) між Україною та ЄС / М. Хельер, С. Нерпій, В. Пятницький // СТА ECONOMIC & EXPORT ANALYSTS LTD, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Торгово-промислова палата України. – Київ. – 2014. – 24 с.
 5. Кваша К.С. Тарифні квоти та мита на аграрну продукцію при формуванні зони вільної торгівлі між Європейським Союзом та Україною / К.С. Кваша // Економіка АПК. – 2013. – № 11. – С. 99-106.
 6. Шубравська О.В. Перспективи міждержавної співпраці в агропродовольчій сфері / О.В. Шубравська // Економіка АПК. – 2013. – № 10. – С. 87-92.
 7. http://uk.wikipedia.org/wiki/Україна_і_Європейський_Союз
 8. <http://www.ctaeconomic.com>

УДК: 35.073.513.1:657.6

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Коваль С.В. - к.е.н., доцент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Важливим способом придбання необхідного майна для підприємств є лізинг. Головною перевагою лізингу є його доступність: підприємство може отримати саме те обладнання, яке йому необхідне на умовах досить довгої відстрочки платежу. Тому виникає необхідність у посиленому контролі за лізинговими операціями, як у лізингодавця, так і у лізингодержувача. Одним із ефективних видів контролю є незалежний зовнішній аудит. Однак, здійснення контролю обумовлює необхідність застосування методик, що враховують особливості аудиту лізингових операцій. Через це більшість аудиторських фірм і аудиторів проводять перевірку лізингу загальноприйнятими процедурами аудиту основних засобів, що не відображає специфіку лізингових операцій та знижує якість перевірки.

Стан вивчення проблеми. Загальні питання аудиту, а також методики перевірок організацій різних видів діяльності розглядалися в окремих роботах вчених: українських - Ф.Ф. Бутинця, М.Я. Дем'яненка, Г.Г. Кірейцева; і зарубіжних - П. Балтуса, Г. Бірмана, Р. Брейлі та ін. У працях, присвячених питанням планування і проведення загального аудиту, специфіка аудиту лізингових операцій розглядається недостатньо, не дивлячись на їх теоретичну та практичну значимість.